

د. یحیا عهباينه وره گپران : نئلیئر نایف زانکویا دهوکی کولیرا نادابی

دوو ئارمانج بوون : ئیک ژ وان یا
قهشارتی بوو ، ئەو ژێ خوہ پارستن بوو ژ
وی رهخنا بۆوی دهاته ناراسته کرن لدور
تیورین وی بیین کهفن کولابهنی ژیری تیدا
بیی زال بوو، چ گرنگی نه ددا بابتهی
پراگماتیکی، مه ره ما دووی گهربان بوو ل
هندهک هزرین نوی لدور زمانی
مروقیه تیی و دیار کرنا لایه نین وه کهه فی
و جوداهی بی دنایههرا زمانان دا ههروه سان
دارشتنا هندهک یاسایان بۆ فان زمانان ب
مه ره کهکی د ساده بن و لسه ره بههرا پتراه
زمانان بهیته چه سپان دن.

ب نیرینا چومسکی پیکهاتا زمانی
وهکی ئیک ژ شیوین بنه رهت، هه می
مه رجین رۆنانا یاسایین زمانی ب
باشترین ریک جی به جی دکهت و ریزمانا
زمانی ب شیوهیهکی ساده و رووت بهرچا
دکتهت ههروه سان ههول ددهت کو
کارتیکرنا تهکنیکا ریزمانی بهرچا
بکتهت. ئانکو ئارمانجا سه ره کهیا
چومسکی ژ دانانا فی تیوری دارشتنا
چهند بنه مایه کین گشتی وهکی هندهک
یاسایان یان سیسته مان کو ژ زمانین جودا
جودا هاتینه وه رگرتن دا شهنگستین
ریزمانا گشتی (Universal Grammar)
ی ژێ دارینین .

ژ گرنگترین شهنگستین پروگرامی
بچوبک کری:

شروقه کرنا سه رانسه ری (التفسیر
التام): لدویف فی پروگرامی چ ره گهز و
که ره ستین زیده د پیکهاتا ئاخفتنی دا

ئیکه ژ وان تیورین نوی بیین
چومسکی ئەوا دنایههرا سالین (1993-
1995) ی پیشکهشی زمانانان کری ،
زارافی (Minimalist Program) ب
رامانا پروگرامی بچوبک کری یان
بچوبکترین پروگرام دهیت.
مه ره ما چومسکی ژ دانانا فی تیوری

نېنن، چونكى هەر رهگهزك ب رېكا ناستهكى دهيتته شروقهكرن ئانكو هەر كهرهستهكى زمانى دهورهك ههيه و لدويف ئاستهكى دياركرى دهيتته شروقهكرن ، ئانكو هەر كهرهستهكى د زمانى دا يان دهورهكى سيمانتيكى يان سينتاكسى يان مؤرفولوژى يان دهنگسازى ههيه، و لدويف ئىك ژ وان ناستان دهيتته شروقهكرن.

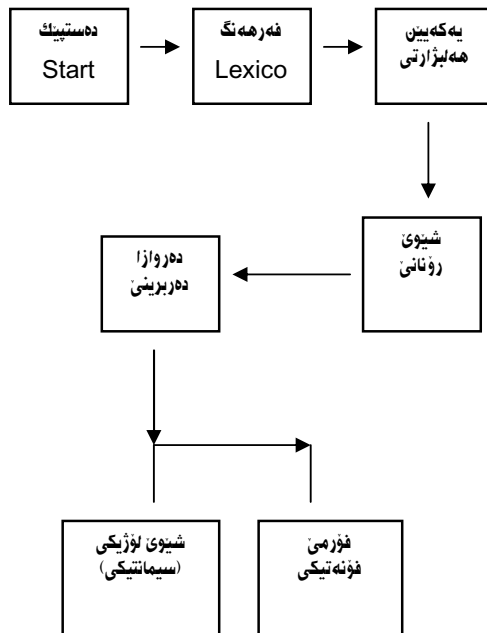
شهنگستى ئابوريكرنى مههم ژى تهوه كو تيزورا زانستيا باش تهوه يا دشيت مهزنترين ژمارا دياردين زمانى بدهته دياركرن ب كيمترين ژمارا زاراقه و پينگافين زانستى، د قى پروگرامى دا مههما چومسكى دارشتنا ههمى شيوه و پروسسين زمانى بوو ب شيوهيهكى ئابوريكرى.

ژ بو جى به جى كرنا فان ههر دوو شهنگستان پيتقيه هەر كهرهستهكى زمانى دوو لايه ههبن، لايهنى مادى كود دهنگان دا دهيتته نواندن ولايهنى ئايديالى كو په بوهندى ب هزرى و لوژيكى شه ههيه و د سيمانتيكى دا دهيتته نواندن .

ب بوچوونا چومسكى ئافاكرنا رستى د چارچووقى پروگرامى بچوبك كرى دا ژ چهند پينگافان پيك دهيت :

لدستپيكى ههلبزارتنا يهكه يبين زمانى ژ كوهها فهرهنگا زمانى (Lexicon) دهيتته نهجمدان، چومسكى فان يهكان ب (Numeration) ددهته نياسين (ئانكو

هژمارهك ژى يهك يين فهرهنگى يين ههلبزارتى). نه قيهكه لدويف ياسا يين تاييه تين زمانى دهيتنه ريكخستق و روناكه دياركرى پيك دئينن. نه قيه ژى د قوناغا (Strutlional description) ئانكو شيوى رونانى درووست دكهن و لدويف دا قوناغا (Spell-out) ئانكو (دهروازا دهريينى) دهيتت و پشتى قى قوناغى هەر دوو لايه يين كه رستى زمانى دى په يدا بن نهو ژى (Logical Form). شيوى (فورمى) لوژيكى (سيمانتيكى)) و (Form Phonetic). فورمى فونه تيكى). نه قيه هيلكاريا ژبرى قى پروسى پتر روون دكته. :

ژندهر : د. يحيى عباينه و د. امنه زغبى، علم اللغه المعاصر